

Research articles

Problem of job's progress and professional practice of dental nurses

Supachai Yanarueng

M.Sc., Professional Dentist,
Sirindhorn College of Public
Health, Ubon Rajthani Province

Anuvadh Vadhapijyakal

Ph.D., Faculty of pharmacy,
Ubon Ratchathani University

Pakin Chalchuay

Ph.D, Lecturer, Sirindhorn College
of Public Health,
Ubon Rajthani Province

Abstract

The aims of this descriptive cross-sectional research were to study (1) problem of job's progress of dental nurses (2) problem of professional practice of dental nurses. The samples were 378 dental nurses who worked in area health 10 consisting of five provinces; Amnat Charoen, Ubon Ratchathani, Si Sa Ket, Yasothon and Mukdahan. The questionnaire was used for data collection with content reliability and validity. Data were analyzed as percentages, means and standard deviations

The results revealed that the samples were mostly female (85.2 percent) with mean age 29 years. About 44 percent hold a bachelor's degree. The average income was 8,920 bath, and average work experience was 10 years. Twenty-two percent of dental nurses had further education and 3.6 percent studied in dental public health. The purpose of further education was to increase qualification (39.7 percent), change job's positions (3.7 percent). Sixty-eight percent of dental nurses never moved to another workplace. The reasons of moving were to decrease distance commuted to work (31.4 percent) and increase opportunities for move up position (77.0 percent). About sixty-five percent reported themselves as having little salary when compared to their workload. The result showed that dental nurses had dental treatment beyond their capacity accounted for 73.5 percent. The percent of dental nurses who may resign from the position or to change the current job because of the frustration in professional practice was 72.8.

Key words: dental nurse; job's progress; professional practice

บทความวิจัย (Research articles)

ปัญหาความก้าวหน้าและการประกอบวิชาชีพของทันตภิบาล

ศุภชัย ยามะเรือง

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการ
บริหารบริการสุขภาพ
คณะเภสัชศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

อนุวัฒน์ วัฒนพิชญากุล

อาจารย์ คณะเภสัชศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ภคิน ไชยช่วย

อาจารย์ วิทยาลัยการสาธารณสุข
สิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัญหาความก้าวหน้าในการทำงานของทันตภิบาล (2) ปัญหาการประกอบวิชาชีพของทันตภิบาล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานในเครือข่ายบริการสุขภาพที่ 10 ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ 1) อำนาจเจริญ 2) อุบลราชธานี 3) ศรีสะเกษ 4) ยโสธร 5) มุกดาหาร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาและความเชื่อมั่น ในระหว่างเดือนมีนาคม 2560 ถึง พฤษภาคม 2560 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากการศึกษาปัญหาความก้าวหน้าและการประกอบอาชีพของทันตภิบาล พบว่าทันตภิบาลที่ตอบแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 85.2 มีอายุเฉลี่ย 29 ปี การศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 44.2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,920 บาท ทันตภิบาลที่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ร้อยละ 22.0 เป็นการศึกษาต่อที่เกี่ยวข้องกับทันตสาธารณสุขร้อยละ 3.6 จุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อเพิ่มคุณวุฒิ ร้อยละ 39.7 การปรับเปลี่ยนตำแหน่งในการปฏิบัติงานร้อยละ 3.7 ทันตภิบาลที่ไม่เคยย้ายสถานที่ปฏิบัติงานร้อยละ 68 สาเหตุในการย้ายสถานที่ปฏิบัติงานเพื่อลดระยะทางในการเดินทางมาทำงานร้อยละ 31.4 มีโอกาสในการเลื่อนขั้นสู่ระดับสูงขึ้น ร้อยละ 77.0 อีกทั้งยังได้รับเงินเดือนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับภาระงาน ร้อยละ 65.3 การสำรวจการปฏิบัติงานของทันตภิบาล พบว่า ทันตภิบาลให้บริการทันตกรรมปฏิบัติงานเกินความรู้ความสามารถที่เรียนมา ร้อยละ 73.5 นำไปสู่การลาออกหรือเปลี่ยนสายงานเนื่องจากความคับข้องใจในการประกอบวิชาชีพ ร้อยละ 72.8

คำสำคัญ: ทันตภิบาล; ความก้าวหน้า; การประกอบอาชีพ

บทนำ

นับตั้งแต่มีการศึกษาและให้บริการทันตกรรมในประเทศไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 ปัญหาสำคัญ คือ การผลิตทันตแพทย์ได้ไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรและการกระจายตัวของทันตแพทย์สู่พื้นที่ชนบท จากปัญหาดังกล่าวกระทรวงสาธารณสุขจึงได้ผลิตทันตภิบาลที่เริ่มแรกมุ่งผลิตเพื่อให้บริการทันตกรรมโดยนำแบบจากประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนและการกระจายตัวของทันตแพทย์ เริ่มผลิตทันตภิบาลระดับอนุปริญญา ในปี พ.ศ. 2510 จนกระทั่งพัฒนาเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรีในปี พ.ศ. 2554 ถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีจำนวนทันตภิบาลทั้งสิ้น 6,818 คน มีสัดส่วน ทันตภิบาลต่อประชากรทั่วประเทศ 1:9,523 คน จากการสำรวจการลาออกและย้ายสายงานของทันตภิบาลมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ในระหว่างพ.ศ. 2512-2552 มีทันตภิบาลผลิตขึ้นจำนวน 5,405 คน ยังคงอยู่ในระบบ 4,400 คน ย้ายสายงานและลาออก 1,005 คน ร้อยละ 18.59 ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาในการทำงานและประกอบวิชาชีพของทันตภิบาล¹

บทบาทหน้าที่ของทันตภิบาลในปัจจุบัน ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับนโยบายกระทรวงสาธารณสุข การเตรียมความพร้อมด้านวิชาการและทักษะฝีมือของทันตภิบาล ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา² นำไปสู่การสำรวจสภาพปัญหาและการคงอยู่ของทันตภิบาล ในปัจจุบันมีสภาพปัญหาด้านโอกาสความก้าวหน้าในสายอาชีพ ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน สวัสดิการค่าตอบแทน กรอบอัตราค่าจ้างของบุคลากรในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมกับภาระงาน สัดส่วนการทำงาน และ

ปฏิบัติงานการรักษามากกว่าส่งเสริมทันตสุขภาพ³

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทันตภิบาลนั้นส่วนใหญ่จะทำการศึกษาในแง่ประเด็นคุณภาพชีวิต การทำงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สภาพปัญหาและการคงอยู่ของทันตภิบาล แต่งานวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดในประเด็นของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างวิชาชีพ อำนาจรัฐที่กำหนดนโยบาย ประเด็นด้านกฎหมายที่มีผลต่อความก้าวหน้าและการประกอบวิชาชีพของทันตภิบาล ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับทันตภิบาลในประเด็นความก้าวหน้าและการประกอบวิชาชีพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความก้าวหน้าในการทำงานและการประกอบอาชีพของทันตภิบาล

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความก้าวหน้าในการทำงานและการประกอบอาชีพของทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานในกระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทย โดยทำการศึกษาในระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2559 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2560

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความก้าวหน้าในการทำงานและการประกอบอาชีพของทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานในกระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานในกระทรวงสาธารณสุข

ของประเทศไทย จำนวน 6,818 คน

กลุ่มตัวอย่างข้อมูลเชิงปริมาณในครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 371 คนคำนวณจากสูตรสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสัดส่วน 1 กลุ่ม 4 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดสัดส่วนของทันตภิบาลแบ่งตามเขตสาธารณสุข ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะทางด้านวิชาชีพในด้านทันตสาธารณสุข และทันตภิบาลที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี ที่ยินดีให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก

เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถาม (Questionnaire) ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยรวม เท่ากับ 0.87

การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured) มีการเตรียมหัวข้อสัมภาษณ์และเตรียมขั้นตอนการสัมภาษณ์ล่วงหน้า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เลขที่ SCBUBIO010/2559 และได้ดำเนินการ

เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2560 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2560

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่การแจกแจงความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐานค่าสูงสุดค่าต่ำสุดในการอธิบายข้อมูลทั่วไป ประสพการณ์ ความคิดเห็นต่อการศึกษา การโยกย้าย การปรับเปลี่ยนตำแหน่งความคิดเห็นต่อปัญหาความก้าวหน้า

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ถอดข้อความใส่รหัสข้อมูล เขียนเป็นวลีคำพูดหรือประโยค นำข้อมูลที่ใส่รหัสไว้มาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์แล้วจัดประเภทข้อมูล⁵

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของทันตภิบาลที่ตอบแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 85.2 มีอายุเฉลี่ย 29 ปี เริ่มทำงานเมื่อปี พ.ศ. 2551-2560 ร้อยละ 83.9 การศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 44.2 รองลงมาในระดับประกาศนียบัตรและปริญญาโท ตามลำดับ ร้อยละ 32.5, 3.7 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,920 บาท ตำแหน่งงานหลังจบการศึกษาส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ร้อยละ 83.4 รองลงมาเป็นนักวิชาการสาธารณสุข ร้อยละ 10.8 สถานภาพการทำงานในปัจจุบันเป็นข้าราชการร้อยละ 46.5 รองลงมาเป็นลูกจ้างชั่วคราว ร้อยละ 25.6

การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นของทันตภิบาล มีเพียงบางส่วนที่ศึกษาต่อ ร้อยละ 22.0 การศึกษาต่อที่เกี่ยวข้องกับทันตสาธารณสุข ร้อยละ 3.6 มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อเพิ่ม

คุณวุฒิ ร้อยละ 39.7 ซึ่งมีวุฒิการศึกษาเดิมไม่ตรงกับสายงาน คิดเป็นร้อยละ 31.3

การปรับเปลี่ยนตำแหน่งในการปฏิบัติงานซึ่งมีทันตภิบาลเพียง ร้อยละ 3.7 ที่มีการปรับเปลี่ยนตำแหน่ง เหตุผลหลักในการปรับเปลี่ยนตำแหน่ง เพื่อต้องการความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ร้อยละ 85.7

การโยกย้ายสถานที่ทำงานของทันตภิบาล ส่วนใหญ่ไม่เคย ร้อยละ 68 มีสาเหตุในการย้ายสถานที่ทำงานส่วนใหญ่เพื่อลดระยะทางในการเดินทางมาทำงาน ร้อยละ 31.4 รองลงมาคือ เหตุผลทางด้านครอบครัว ความก้าวหน้าในการทำงานราชการ สวัสดิการที่เพิ่มขึ้น และการศึกษา ร้อยละ 24.0, 14.9, 2.5, 0.8 ตามลำดับ จากความคิดการโยกย้ายต่างกระทรวง เคยมีความคิดย้าย ร้อยละ 52.9 ส่วนใหญ่ประสงค์จะย้ายไปกระทรวงศึกษาธิการ 43.3 รองลงมาคือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม รัฐวิสาหกิจร้อยละ 13.0, 8.3, 5.6 ตามลำดับ

ความก้าวหน้าในการทำงานของทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานในกระทรวงสาธารณสุข ที่มีความเห็นด้วยมากกับปัญหาดังต่อไปนี้ ตำแหน่งทันตภิบาลมีโอกาสน้อยในการเลื่อนขั้นสู่ระดับสูงขึ้น ร้อยละ 77.0 ไม่มีความก้าวหน้าในการทำงาน ร้อยละ 74.6 ได้รับเงินเดือนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับภาระงาน ร้อยละ 65.3 สวัสดิการต่างๆ จากหน่วยงานน้อยกว่าวิชาชีพอื่นในระดับเดียวกัน ร้อยละ 43.2

การทำงานของทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานพบว่า ทันตภิบาลให้บริการทันตกรรมเกินความรู้ความสามารถที่เรียนมา ร้อยละ 73.5 การลาออกหรือเปลี่ยนสายงานเนื่องจากความคับข้องใจในประกอบวิชาชีพ ร้อยละ 72.8 การ

ให้บริการทันตกรรมโดยไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายที่ชัดเจน ร้อยละ 71.2 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอร้อยละ 60.8 ขาดอิสระในการประกอบวิชาชีพ ร้อยละ 55.3

อภิปรายผล

ทันตภิบาลที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 29 ปี เริ่มทำงานเมื่อปี พ.ศ. 2551-2560 มีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาสูงสุดเรียงตามลำดับจากมากถึงมากที่สุดดังนี้ ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรและปริญญาโทซึ่งมีผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทันตภิบาลมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ นันทิยา เสถียรรุฉิมวงศ์ ที่ศึกษาความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักของทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่า ทันตภิบาลเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรีและดำรงตำแหน่งทันตภิบาล⁶

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของทันตภิบาลคือต้องการความก้าวหน้าในการทำงานสวัสดิการที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิตนเองแต่มีทันตภิบาลเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ศึกษาต่อในหลักสูตรเกี่ยวข้องกับทันตสาธารณสุข เพราะไม่มีหลักสูตรที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน จึงเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตำแหน่งในการปฏิบัติงานได้ นำไปสู่แนวความคิดการย้ายต่างกระทรวง ซึ่งส่วนใหญ่มีความประสงค์จะย้ายไปกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น เพราะเห็นว่ามีความก้าวหน้ากว่าสายงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน

โอกาสในการเลื่อนขั้นสู่ระดับสูงมีน้อย ทำให้ไม่มีความก้าวหน้าในการทำงานสวัสดิการ ต่างจากหน่วยงานน้อยกว่าวิชาชีพอื่นในระดับเดียวกัน ได้รับเงินเดือนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับภาระงาน สอดคล้องกับ อรุณรัตน์ ศกุนะสิงห์⁷ ที่ศึกษาปัจจัยสุขภาพจิตและปัจจัยจิตใจที่สัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของทันตภิบาลพบว่า ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความเจริญก้าวหน้าส่วนบุคคล เป็นปัจจัยจิตใจที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของทันตภิบาล สอดคล้องกับ จิลาวินัย ชื่นรุ่งโรจน์⁸ ที่ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในสถานบริการสาธารณสุข เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 17 พบว่า ค่าตอบแทนน้อยไม่สอดคล้องกับปริมาณงานและสภาพเศรษฐกิจ ปัจจุบัน ค่าตอบแทนไม่สอดคล้องกับปริมาณงานและตามวุฒิการศึกษา ขาดความก้าวหน้าในสายงาน งบประมาณไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

การทำงานเกินความรู้ความสามารถที่เรียนมา จึงมีบางส่วนที่ลาออกหรือเปลี่ยนสายงานเนื่องจากความคับข้องใจในประกอบวิชาชีพ และไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายที่ชัดเจนขาดอิสระในการประกอบวิชาชีพ สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ สุรีย์พร โพธิ์ศรีทอง ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 3 พบว่า การทำงานเกินขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบ ไม่มีความก้าวหน้าและความมั่นคงในวิชาชีพ การไม่มีหลักสูตรต่อเนื่องที่ตรงกับสายงาน⁹

สรุปผลการวิจัย

ทันตภิบาลมีค่านิยมของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น เรียนต่อระดับที่สูงกว่าระดับอนุปริญญาของทันตภิบาลอีกทั้งยังเลือกเรียนต่อในสาขาอื่นที่นอกเหนือจากทันตสาธารณสุข เนื่องจากสามารถใช้ในการปรับเปลี่ยนสายงานได้ จึงเลือกเรียนในสาขาสาธารณสุขศาสตร์ แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ยังคงเลือกเรียนปริญญาตรีทันตสาธารณสุขต่อเนื่องที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และในเครือข่ายของสถาบันพระบรมราชชนก คือวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร แต่เนื่องจากไม่สามารถใช้วุฒิการศึกษาที่ได้รับในการปรับตำแหน่งได้ จึงไม่ได้รับความนิยม

ในอดีตทันตภิบาลเมื่อศึกษาจบครบตามหลักสูตรจะได้รับการบรรจุแต่งตั้งเข้ารับราชการทันที แต่หลังจากเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ทำให้ลดการบรรจุข้าราชการ และกระทบกับทันตภิบาลโดยในช่วงแรกบรรจุเป็นพนักงานของรัฐต่อมาเปลี่ยนเป็นพนักงานของกระทรวงสาธารณสุข และในปัจจุบันก็บรรจุเป็นลูกจ้างชั่วคราวก่อนอัตราเงินเดือนที่ได้รับนอกเหนือจากเงินเดือนคือ ค่าตอบแทนนอกเวลาราชการ ค่าอยู่เวรยาม ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้กับหน่วยบริการอื่น

การย้ายสถานที่ทำงาน ซึ่งมีเพียงแค่หนึ่งในสามของทันตภิบาลเท่านั้นที่เคยย้ายสถานที่ทำงาน เพื่อลดระยะเวลาเดินทางและใกล้ขีดครอบครัวมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังมีบางส่วนที่มีแนวคิดจะย้ายไปทำงานในหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยหน่วยงานที่ต้องการไปทำงานมากที่สุดคือหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดของกระทรวงศึกษาธิการ ให้เหตุผลในการย้ายคือมี

ความก้าวหน้ามากกว่าตำแหน่งที่ได้รับในปัจจุบัน ทำให้มีความประสงค์จะลาออก ซึ่งมีเหตุผลหลักก็คือความก้าวหน้า เงินเดือน และค่าตอบแทนที่เพียงพอกับการดำรงชีพ

ความคิดเห็นของทันตภิบาลส่วนใหญ่เห็นด้วยมากในประเด็นความก้าวหน้าในวิชาชีพของทันตภิบาลที่น้อยกว่าวิชาชีพสาธารณสุข ชุมชน เนื่องจากตำแหน่งทันตภิบาลมักมีโอกาสน้อยในการเลื่อนขั้นสู่ระดับสูงขึ้น การเลื่อนขั้นเงินเดือนช้ากว่าวิชาชีพอื่นในระดับเดียวกัน และอยู่ในภาวะที่ไม่มีความพร้อมทั้งงาน ซึ่งต้องทำงานเกินกว่าภาระหน้าที่ ขาดงบประมาณ และความพร้อมของเครื่องมือ

จากข้อมูลเชิงคุณภาพอธิบายมุมมองต่อวิชาชีพทันตภิบาล เป็นวิชาชีพหนึ่งที่ผลิตขึ้นมาในกระทรวงสาธารณสุข มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลสุขภาพช่องปากของประชาชน แต่ก็ยังประสบปัญหาความก้าวหน้าในตำแหน่งงานและมีปัญหาในการประกอบวิชาชีพในประเด็นต่างๆ ซึ่งกดดันทันตภิบาลให้ต้องหาทางออกซึ่งคือการย้ายสายงาน การปรับเปลี่ยนตำแหน่ง การลาออกจากราชการ และผู้ที่ยังปฏิบัติงานอยู่จำนวนมากก็อยู่ในภาวะกดดันอันอาจส่งผลให้การปฏิบัติงานทำได้ไม่เต็มที่ตามความสามารถที่มี อีกทั้งยังขาดการเหลียวแลจากรัฐ ทั้งกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานข้าราชการพลเรือน สภาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทั้งสภาวิชาชีพสาธารณสุข และสภาวิชาชีพทันตแพทย์

มุมมองต่อบทบาทหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานข้าราชการพลเรือนให้ความสนใจในปัญหาของทันตภิบาลน้อย นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขไม่มีการจัดหลักสูตรต่อเนื่องรองรับการศึกษาต่อของ

ทันตภิบาล ทำให้ไม่สามารถบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งนักวิชาการทันตสาธารณสุขได้ เนื่องจากการไม่อนุมัติของสำนักงานข้าราชการพลเรือน ดังนั้นหากมีการวางแผนหรือหารือกับสำนักงานข้าราชการพลเรือนก่อน ในประเด็นการเปิดหลักสูตร ก็จะสามารถแก้ปัญหาในเรื่องตำแหน่งงานและการสูญเสียทรัพยากรได้ เพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการลาออกหรือเปลี่ยนสายงานของทันตภิบาลได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานในกระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทย ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงสาธารณสุข. **รายงานผลการสำรวจสถานะทันตสุขภาพแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามเจริญพานิชย์; 2560.
2. ศศิธร ไชยประสิทธิ์, ชัยพฤกษ์ ตั้งจิตคงพิทยา. บทบาทหน้าที่ของทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานจริงในโรงพยาบาลชุมชน: กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชน 4 แห่งในจังหวัดลำปาง; **เชียงใหม่ทันตแพทยสาร** 2558;36(2):145-158.
3. เฉลิมาศรี เหมาะหมาย และสงครามชัย สืทองดี. สภาพปัญหาและการคงอยู่ปฏิบัติงานของทันตภิบาลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กรณีศึกษาเครือข่ายบริการสุขภาพที่ 9. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัยครั้งที่ 9**;2557:311-318.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

4. Yamane, Taro. **Statistics: An Introductory Analysis**.third edition. New York: Harper and Row Publication; 1973.
5. Elo, S., &Kyngas. The qualitative content analysis process. **Journal of Advanced Nursing**;62(1):107-115.
6. นันทิยา เสถียรวุฒิจิวิงศ์. **ความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักของทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กรณีศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2553.
7. อรุณรัตน์ ศกุนะสิงห์. **ปัจจัยสุขภาพจิตและปัจจัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของทันตภิบาล.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2541.
8. จิลาวัณย์ ชื่นรุ่งโรจน์. **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในสถานบริการสาธารณสุข เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 17.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช;2556.
9. สุรีย์พร โพธิ์ศรีทอง. **ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 3.วารสารทันตสาธารณสุข** 2553;15(2):47-64.